

nantial» (en Axular, *Euskera* VI, 51), compost de *buru* 'cap' i *itūr* 'font'.

Cabola fuente, 970 alt. poble del p. j. Ateca, on neix el Vertizar, important afluent de l'alt Jalón.

¹ Dissimilació igual a la de CLARO MONTE > *Claramunt*, ACRO MONTE > *Agramunt*.

CAPAIMONA

Antic poblet agregat al municipi d'Alcalá de la Jovada (Vall de Seta) a l'O. d'Alcoi. Tenia nou cases de moriscos l'any 1535, i el 1574 esdevingué anex de *Benimassot*, avui despoblat: SSiv, 172; GGRV, 1102. Aquesta ja no el dona ni com a aldea ni despoblat; només diu que «el agua de Alcalá procede de una fuente que se origina en Capaimona». Lapeyre (*Geogr. Esp. Mor.* 959, p. 33) donant-lo com a despoblat de *Tollos*, li troba quatre focs de moriscos l'any 1563 i tretze l'any 1602; ja no figura en el cens de 1609.

La -p- i tot l'aire del nom suggereixen origen mossàrab, però d'estructura arabitzada. D'un hisp.-àr. *qāpaimūna diminutiu de *qabmān* CAMPUS MAGNUS; amb simplificació del grup complex *mpm* (tal com en *Campmany/Capmany*) consumada per l'àrab, que no admet grups triconsonàntics. El vocalisme corrent dels mots àrabs —normalment trilíters— és llavors, *ai-ú*; però quan tenen més de tres consonants, hi ha, a la primera síl·laba, vacil·lació entre *a* o bé *u*. Recordo haver vist també una variant d'aquest nom amb inicial *Cop-*.

CAPARELLA

Partida de la ciutat de Lleida, documentada l'any 1690 (Lladonosa, *La Ciutat de Lleida*).

HOMONIMS: *La Caparella*, partida de Rasquera (XIII, 88.10).

ETIM. Atès que *Caparella* es troba localitzat en zones de fort influx àrab, l'ètimon d'aquest NL possiblement ha de ser el superlatiu islàmic *kabbara él-lāb* 'la taperera de Déu', és a dir, 'la gran taperera' (cf. el castellà *alcaparra*: DECH I, 131a24b42; i el català *tàpera*: DECat VIII, 295a8-297b6). J. F. C.

Capatx, V. *Cabó*

CAPÇANES

Poble considerable del Sudoest del Priorat, de terme molt muntanyós, a la sortida de la vall més intricada i pregona de la comarca.

PRON. MOD.: *kapsānes* 1920 a Falset i Vinebre, Casac.; id., 1936, a Falset, Torroja, Llaberia i al poble mateix, JCor.

Conquerida junt amb Siurana a mitjan S. XII, però com que la població era d'avior morisca o suspecta de ser-ho, no s'hi féu parròquia fins al S. XVII, el llibre més antic de la parròquia és de 1583, i sotmesa a la

«universitat» de *Tivissa*, no tingué municipi fins a mj. S. XIX. I és que fou un poble de creixença ben tardana i refractari a la gent d'església.

La dada més antiga és de 1496 que només tenia 7 focs (fogatge amb llista de masos) escrit *Capsanes*, Madurell arxiu de Protocols de Bna. a Bru Borràs (*Fulls d'Hist. de Tivissa*, 1955, 198, 200.6f.); altres dades tardanes en aquesta obra, pp. 133 i 159. No sorpren, doncs, no haver-ne trobat mencions medievals.

¹⁰ El terme és ple de noms antics, com *La Picòssa*, *Marmellar*, *L'Espasa*, *Portadeix*, de nissaga mossàrab o aràbiga; res d'aura pre-romana, però sota la cinglera de l'Espasa es van trobar restes d'un poble antic, amb fonaments i objectes ibèrics, que hom data dels segles I-III a.C., si bé altres l'han donat com romà, amb senyals de ser una vil·la (Morera, GGC, 389-91); perventura la vil·la o vil·les que donaren el nom del poble: totes dues edats poden ser certes (recordem la destrucció d'Empúries).

²⁰ ETIM. No sé que ningú n'hagi dit res, fora del judici emès en els meus *E.T.C.* I, 17 i 237.257, que es tracta d'un dels NLL tan nombrosos en tot el nostre territori, formats amb un NP romà, i el sufix -ANUM, -ANAS, com a designació d'un predi o vil·la o vil·les posseïts per una persona de tal nom. El nom de Capçanes sols figura en el diccionari *AlcM* i potser per això mateix fou desatès i silencià en els *Ét. de Toponymie Cat.* d'Aebischer, tot i que aquest investigà no sols els incomptables en -ANUM sinó també alguns en -anes, d'aquesta rúbrica, com *Cabrianes*, *Marqueixanes*, i molts de plurals en -ans-, -ànegues etc.; cert que també ometé *Malanyanes* i bastants d'aquells altres d'origen no menys segur. No hi ha cap raó de principi que faci dubtar d'aquell meu diagnòstic. Ben prop de *Capçanes* tenim *Marçà*, i femenins com *Siurana SEVERIANA*; no gaire més lluny *Grenyana*, *Albinyana*, *Saranyana*, *Preixana*, *Borrjana*, *Veciana*, *Tiurana*, *Provençana*; i plurals fem. com *Cabrianes*, *Malanyanes*, *Gaianes*, *Motzanes*, *Glorianes*.

El NP llatí CAPITIUS o CAPPITIUS el tenim ben documentat indirectament, i quasi directament, en el tresor onomàstic d'època romana. En tot cas pertany a una de les famílies antroponímiques que s'han destriat, per part de tots els entesos, entre els antropònims romans: CAP-, o (en variant intensiva) CAPP-

⁴⁵ L'obra bàsica de Schulze documenta, en inscripcions i altres fonts romanes *Capius* i *Capitonius*, junt amb molts testimonis de *Capatius* (115, 145, 352, 532), i així mateix *Capito*, *Caparius*, *Capellius*, *-pellinus*, *Capertius*, *Capenius*, *Capinius*, i, transmès per grecs, *Καπύνα*, aquest, amb una terminació que fa olor d'etrusc com tants antropònims romans.

Arbois de Jubainville (*Orig.*, p. 472) documenta *Capito* en fonts gal·lo-romanes. El nominatiu *Capitu* consta en una inscr. del CIL XII, 5686, *Capitos* en una de Bordeus i en una moneda de bronze (Holder, *Alt. Spr.* I, 759), *Capus*, en moltes inscripcions (Holder III, 1087), i si no podem assegurar que s'hi trobi *Capitius* (o el fem. *Capitia*), només és perquè en aquest *cippus* de Provença, mutilat pels segles, només es lle-